

กิตติคุณโฆติกขบเนเส้นทงสุ 6 ตลท

Prachatai Wed, 2018-10-10 09:56

วิศรุต บวงสรวง

“กิตติคุณโฆติกข” เป็นพระภิกษุในตำนานการเมืองไทยที่ได้รับกล่าวถึงในทุกปีในฐานะ “แขกประจำ” เมื่อมีการรำลึกถึงเหตุการณ์สังหารหมู่ 6 ตุลาคม 2519 และเป็นเจ้าของวลี “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป”

(พระ)กิตติคุณโฆติกขออกโรง

นับแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 กระทั่งถึง 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 สังคมไทยอยู่ภายใต้บรรยากาศความขัดแย้งทางอุดมการณ์อย่างรุนแรง พระสงฆ์ก็ตกอยู่ภายใต้ภาวะดังกล่าวด้วย พระสงฆ์จำนวนมากมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีการรวมกลุ่มแยกตามอุดมการณ์ซ้าย-ขวาอย่างเด่นชัด พระสงฆ์ฝ่ายซ้ายที่มีความคิดโน้มเอียงไปในทางสังคมนิยมซึ่งส่วนใหญ่พระสงฆ์หนุ่ม ได้เข้าร่วมเดินขบวนกับชาวนาและกรรมกรเรียกร้องความเป็นธรรม รวมถึงวิพากษ์วิจารณ์นายทุน และบทบาทของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน การเคลื่อนไหวของกลุ่มพระการเมืองฝ่ายซ้ายนำไปสู่ปฏิบัติการโต้ตอบของกลุ่มพระการเมืองฝ่ายขวานุรักษ์นิยม ซึ่งมีทัศนคติแบบจารีตนิยม เห็นว่าพฤติกรรมของบรรดาพระสงฆ์ฝ่ายซ้าย รวมถึงบรรดานักศึกษานั้นเป็นคอมมิวนิสต์ ที่บ่อนทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์[1]

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว พระเทพกิตติปัญญาคุณ (กิตติศักดิ์ เจริญสถาพร) หรือที่รู้จักกันดีในนาม กิตติคุณโฆติกข เป็นพระภิกษุที่มีบทบาทสำคัญในการตีความพระพุทธศาสนากับการเมืองอย่างเข้มข้น ชาร์ลส์ เอฟ. คายส์ (Charles F. Kyes) ระบุว่าไม่มีข้อมูลที่แน่ชัดนักเกี่ยวกับชีวิตของกิตติคุณโฆติกขในช่วงก่อนบวช ทราบแต่เพียงว่าเขาเป็นหนึ่งในชายไทยหลายคนที่ออกบวชในช่วงงานเฉลิมฉลอง 25 พุทธศตวรรษ โดยเริ่มจำพรรษาที่วัดปากน้ำภาษีเจริญ และย้ายมายังวัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร ภายในเวลาไม่กี่ปี กิตติคุณโฆติกขสร้างชื่อให้เป็นที่รู้จักด้วยการเป็นพระนักเทศน์ฝีปากกล้า และก่อตั้ง “กลุ่มอภิธรรม” ขึ้น แต่ที่ทำให้กิตติคุณโฆติกขเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น คือ การเข้าไปมีบทบาทนำในขบวนการ “นวมพล” และ “กระหิงแดง” กิตติคุณโฆติกขยังได้ก่อตั้ง “จิตตภาวันวิทยาลัย” ขึ้นที่จังหวัดชลบุรีทำหน้าที่อบรมพระภิกษุและฆราวาส[2] อนึ่งจิตตภาวันวิทยาลัยนั้นเป็นนามที่ได้รับพระราชทาน[3] การดำเนินของกิตติคุณโฆติกขเหล่านี้อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของพระราชอาคันตุกะชั้นผู้ใหญ่ และได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากจอมพลถนอม กิตติขจรและภรรยา รวมไปถึงบรรดานายทหารระดับสูงในยุคนั้น[4]

“วารสารช่อฟ้า” กับโลกการเมืองของกิตติคุณโฆติกข

ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับจุดยืนทางการเมืองของกิตติคุณโฆติกขที่ผ่านมามักอ้างเอกสารเพียงชิ้นเดียวเป็นหลัก นั่นคือบทสัมภาษณ์ของเขาในหนังสือพิมพ์จักร[5] อย่างไรก็ตาม กลุ่มของเขายังมี “ช่อฟ้า” วารสารพระพุทธศาสนารายเดือนเป็นช่องทางสำคัญในการแสดงทรรศนะทางการเมืองด้วย “ช่อฟ้า” เป็นวารสารที่ออกโดย “มูลนิธิอภิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย” มูลนิธินี้ก่อตั้งเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2510 โดยมีพลเอกประกาส จารุเสถียร (ยศในขณะนั้น) รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ[6] วารสารเผยแพร่ครั้งแรกใน พ.ศ.2509 โดยภาพรวมของเนื้อหา ก่อนหน้า พ.ศ.2516 นั้น เป็นการนำเสนอสาระธรรมโดยทั่วไป วารสารดังกล่าวแจ้งวัตถุประสงค์อย่างเป็นทางการว่า เพื่อชำระและแปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จัดให้มีการปาฐกถา อภิปราย เผยแพร่สารธรรมทาง “สถานีวิทยุยานเกราะ 790” จัดอบรมพระภิกษุ “พระหน่วยพัฒนาการทางจิต” เพื่อกลับไปเผยแพร่ธรรมยังภูมิลำเนาเดิม ทั้งนี้ “ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง”[7] แม้จะแจ้งว่าการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็ตาม แต่จากการสำรวจวารสารช่อฟ้า กลับพบว่าช่วงระหว่าง พ.ศ.2516- 2519 เป็นช่วงเวลา ที่ ช่อฟ้า นำเสนอข้อเขียนที่แสดงทรรศนะทางการเมืองเด่นชัดที่สุด เช่นเดียวกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ

กิตติวุฒโฒภิกขุซึ่งตีความพระพุทธศาสนาแบบอนุรักษนิยม[8] ได้รับความสำคัญสูงสุดในข้อฟ้า ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความแรกในนิตยสารบัพตอจาก ข้อฟ้ากถามุก (บทบรรณาธิการ-ผู้เขียน) และจำนวนไม่น้อยมีเนื้อหาว่ากว่าทุกบทความในวารสารเล่มเดียวกัน หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ เพียงหนึ่งเดือนกิตติวุฒโฒภิกขุซึ่งได้รับอารณานิมนต์จาก “ชมรมพุทธศาสตร์ประเพณี มหาวิทยาลัยมหิดล” เนื่องในงานทำบุญให้กับวีรชนเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ กิตติวุฒโฒภิกขุบรรยายหัวข้อ ศิลปะประชาธิปไตย เขาชี้ว่า ทั้งกรีกและสหรัฐอเมริกาที่ได้ชื่อว่าเป็นต้นแบบประชาธิปไตยนั้นหาได้มีความเจริญก้าวหน้าแท้จริงดังที่เข้าใจไม่ ตรงข้ามระบอบกษัตริย์ตามคตินพระพุทธศาสนาต่างหากที่เป็นประชาธิปไตยที่ดีที่สุดและนำความมั่งคั่งมาสู่ชาติอย่างแท้จริง[9]

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ เป็นช่วงเวลาของความวุ่นวายและฝันร้ายสำหรับกิตติวุฒโฒภิกขุ เพราะเขาเชื่อว่าม็อดริคคองยั้งให้เกิดความเข้าใจผิดต่อกัน โดยการใช้คำพูดต่างๆ มาแบ่งแยกชนชั้น เช่น นายทุน กรรมกร ศักดินา จักรวรรดินิยม การทุจริต ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม ในท่ามกลางการยุ่งเหยิงเช่นนี้พุทธศาสนิกชนจึงควรตั้งมั่นในหลักคุณธรรมสามัคคีแห่งพระพุทธศาสนา[10] ขณะเดียวกันกิตติวุฒโฒภิกขุชี้ชวนให้เห็นว่าคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังคุกคามพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้านนั้นเป็นสิ่งที่ชาวพุทธต้องใส่ใจ และจำเป็นต้องปลูกฝังความสามัคคีขึ้นในชาติ เมื่อชาติมั่นคงแล้ว ความมั่นคงของศาสนาและพระมหากษัตริย์ก็จะตามมา กิตติวุฒโฒภิกขุย้ำด้วยว่าสิ่งที่เขาทำมิใช่เพื่อความมั่นคงของศาสนาอย่างเดียวแต่เพื่อความมั่นคงของพระมหากษัตริย์ด้วย เพราะในเมืองไทยนี้ไม่มีใครดีกว่าพระมหากษัตริย์[11] และเมื่อมีคนจุดไฟหวังทำลายบ้านเมืองของเรา เราทุกคนจึงต้องช่วยกันดับไฟนั้นและร่วมกันพิทักษ์ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ไว้ให้มั่นคง[12]

กิตติวุฒโฒภิกขุเน้นย้ำว่า ความแตกต่างของบุคคลและชนชั้นมีรากฐานมากจากผลกรรม ไม่ใช่การเอาัดเอาเปรียบกัน เขาเห็นว่าพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่สามารถสร้างความเสมอภาคและล้มเลิกวรรณะได้โดยหลักกรรมทำนองเดียวกันกับระบบกรรมสิทธิร่วมที่เกิดขึ้นได้โดยลดความโลภด้วยการเสียสละ ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้โดยธรรมะ ไม่ใช่การปฏิวัติข่มขู่บังคับแบบคอมมิวนิสต์[13] กิตติวุฒโฒภิกขุชี้ว่า ในระบอบคอมมิวนิสต์ก็ยังมีชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ถูกปกครอง กรรมกรและชาวนาก็ยังคงเป็นกรรมกรและชาวนาเช่นเดิม และเป็นที่น่าวิตกว่านักศึกษาจำนวนไม่น้อยหลงเชื่อคอมมิวนิสต์ออกยุ้งปลุกปั่นชาวบ้านให้คล้อยตามและก่อความวุ่นวายในบ้านเมืองตามไปด้วย[14]

ความรู้สึกในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของกิตติวุฒโฒภิกขุขึ้นสู่ขีดสุด เมื่อกิตติวุฒโฒภิกขุให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ **จตรัส** ในเดือนมิถุนายน 2519 จนนำมาสู่วาทะประวัติศาสตร์ที่ว่า “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป”[15] เขาให้เหตุผลว่าเมื่อจตรัสถามว่า การฆ่าฝ่ายซ้าย หรือ คอมมิวนิสต์บาปหรือไม่ว่า “อันนั้นอาตมาก็เห็นว่าควรจะทำ คนไทยแม้จะนับถือพุทธก็ควรจะทำ แต่ก็ไม่เชื่อว่าเป็นการฆ่าคน เพราะไม่มีใครที่ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มันไม่ใช่คนสมบูรณ์ ก็ต้องตั้งใจ เราไม่ได้ฆ่าคนแต่ฆ่ามารซึ่งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน[16]

ภาพการ์ตูนล้อเลียนกิตติวุฒโฒภิกขุ ประชาชาติรายวัน วันอาทิตย์ที่ 4 กรกฎาคม 2519

ส่วนประเด็นคำถามที่ว่า ผิดศีลหรือไม่ กิตติวุฒโฒชี้ว่า แม้ผิดก็ผิดน้อยเพราะการฆ่าคนเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเป็นการฆ่าที่เป็นบุคคล ถึงบาปก็บาปเล็กน้อย เหมือนฆ่าปลาทำแกงใส่บาตรพระ กิตติวุฒโฒจึงเห็นว่าคนที่คนฆ่าฝ่ายซ้ายแต่ไม่ถูกจับนั้น คงเป็นเพราะบุญกุศลช่วย[17] ต่อมาในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2519 ซอฟ้าตีพิมพ์บทความของกิตติวุฒโฒ เรื่อง **ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป** [18] อันเป็นเสมือนคำขยายความขนาดยาวที่เขามีต่อบทสัมภาษณ์ก่อนหน้า ซึ่งนอกจากจะชี้ถึงพระคุณของพระมหากษัตริย์ต่อชาติและพระศาสนา รวมถึงความชั่วร้ายของคอมมิวนิสต์ ขบวนการฝ่ายซ้ายที่แทรกแซงคณะสงฆ์และนักศึกษา ยังได้ชี้ถึงชะตากรรมอันน่าสยดสยองของพระพุทธศาสนาและสถาบันกษัตริย์ของเขมร เวียดนาม ภายใต้การปกครองของคอมมิวนิสต์[19] กิตติวุฒโฒภิกขอธิบายถึงประเด็นที่เขาเคยกล่าวว่าฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาปอันเป็นเสมือนคำแก้ตัวว่า การฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาปนั้นหมายถึง การฆ่ากิเลสไม่ใช่ตัวบุคคล การตีความว่าเขาสนับสนุนการฆ่าบุคคลเป็นการใส่ร้ายและไม่เข้าใจสิ่งที่เขาต้องการสื่อ[20] ควรกล่าวด้วยว่า แม้ว่าชื่อเรียกร้องให้มหาเถรสมาคมลงโทษกิตติวุฒโฒภิกขจะไม่เป็นผลก็ตาม แต่ข้อแก้ตัวของเขาดังกล่าวนี้อาจทำให้ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยเข้าใจเป็นอย่างดีว่า เขาเรียกร้องให้ใช้ความรุนแรงกับขบวนการฝ่ายซ้าย[21]

นักเขียนฆราวาส

วารสารซอฟ้ายังมีนักคิดฆราวาสคนสำคัญที่ผลิตงานเขียนอย่างสม่ำเสมอ อาทิ **จ่านงค์ ทองประเสริฐ** งานเขียนของเขาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองปรากฏอย่างเด่นชัดในช่วง พ.ศ.2519 เช่น ในบทความเรื่อง พระพุทธศาสนาซ้ายหรือขวา จ่านงค์อธิบายว่าแท้จริงนั้นพระพุทธศาสนามีได้เป็นทั้งซ้ายและขวา หากแต่เป็นทางสายกลางที่ไม่สุดโต่งไปทั้งซ้ายและขวา ส่วนที่คอมมิวนิสต์โจมตีว่าศาสนาเป็นยาเสพติดนั้น จ่านงค์เห็นว่าศาสนาที่เชื่อในพระเจ้าเท่านั้นที่เข้าข่าย ส่วนพระพุทธศาสนานั้นสอนให้เชื่อตนเองมิได้ให้มุ่งหมายในพระผู้สร้างเช่นศาสนาอื่นๆ[22] ดังนั้นคนไทยจึงควรยึดมั่นในระบบปกครองที่เราเคยมีมาอย่าได้หลงเชื่อระบอบการเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยที่ใกล้ชิดประชาชนและไม่เหมือนชาติใดในโลก[23] จ่านงค์ยังอธิบายเห็นด้วยว่าพระพุทธเจ้าเองก็ทรงเป็นเผด็จการเช่นกันในการวางพื้นฐานปกครองคณะสงฆ์แต่มิได้ทรงเป็นนักเผด็จการ จ่านงค์อ้างว่าขุนยัตเซนก็เอาแบบนี้ไปใช้ และอ้างถึงแนวคิดของโรมัส ออควินัส ว่าระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมายเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด[24]

สมพร เพชรอาวุธ นักเขียนฆราวาสคนสำคัญอีกผู้หนึ่งซึ่งมีทรรศนะในการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเด่นชัด งานเขียนของสมพรส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่สถานการณ์ในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนาของเพื่อนบ้านภายใต้การปฏิวัติคอมมิวนิสต์ สมพรอธิบายว่าไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับทั้งเขมรและลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพระพุทธศาสนานั้นทั้งสามชาติต่างมีความแนบแน่นทั้งในแง่ประเพณีปฏิบัติและนิกาย มีการไปมาหาสู่แลกเปลี่ยนระหว่างคณะสงฆ์ทั้งสามชาติเสมอๆ แต่แล้วภายใต้สถานการณ์การสู้รบทั้งในลาวและเขมรได้ส่งผลกระทบให้พระพุทธศาสนาของทั้งสองชาติตกอยู่ในภาวะอันตรายแสนสาหัส พระสงฆ์ถูกเข่นฆ่า ศาสนสถานถูกเผาทำลาย ที่เหลือรอดก็อาจปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเป็นปกติสุข ดังที่สมเด็จพระสังฆราชเขมรต้องทรงออกมาเรียกร้องสันติภาพให้ยุติการสู้รบ สมพรเน้นย้ำว่าความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาที่ดีของไทยต่อทั้งสองชาติต้องมาขาดสะบั้นลงเพราะการรุกรานของคอมมิวนิสต์[25] สมพรยังได้ตอบโต้ผู้ที่เห็นว่าพระสงฆ์ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งพาดพิงถึงกลุ่มของกิตติวุฒโฒภิกขว่า พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ トラบเท่าที่เป็นไปตามหลักธรรมมาธิปไตย เพื่อยกระดับชีวิตของชาวบ้านในชนบทให้พ้นจากอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และข้าราชการท้องถิ่นที่ฉ้อฉล กรณีการเคลื่อนไหวของกิตติวุฒโฒภิกขและจิตตภาวันวิทยาลัยนั้นไม่ใช่ขบวนการทางการเมืองดังที่เข้าใจกัน แต่เป็นขบวนการพระพุทธศาสนา ส่วนที่มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่อยู่ในองค์กรนั้นก็เพราะมีศรัทธาเดียวกันหาได้มีผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝงไม่[26]

นอกจากงานเขียนลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ซอฟ้ายังได้ตีพิมพ์งานเขียนประเภทนิยายและบทกวีที่น่าสนใจด้วย ดังที่ในปี 2518 ภายใต้สถานการณ์การชุมนุมประท้วงเรียกร้องความเป็นธรรมที่มีนักศึกษาเป็นแกนนำที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในขณะนั้น ซอฟ้าได้ตีพิมพ์บทกวีชิ้นหนึ่งอันมีเนื้อหาดังนี้

หาก “มนุษย์” เกิดได้คล้ายกันหมด “เครื่องขุรส” ทั้งหลายคงไร้ค่า

ดินแดนนี้พรหมท่านบันดาลมา

ให้ชะตาแตกต่างกันอย่างดี

ทุกข์-สุข น้ำตาและรอยยิ้ม เป็นแบบพิมพ์เอกลักษณ์ต่างศักดิ์ศรี
พร้อม "ช่องว่าง" หว่างคนจนและคนมี คือสิ่งที่โลกสร้างเราต่างกัน[27]

อิทธิพลทางความคิดของพุทธทาสภิกขุกับกลุ่มชอฟ้า

ในทามกลางงานเขียนที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์เหล่านี้ ความคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุก็ได้ถูกผลิตซ้ำเพื่อหนุนเสริมความคิดของพวกเขาด้วย ดังที่ปรากฏว่าช่วงปี 2519 ภายใต้สถานการณ์ที่ตั้งเครียด ชอฟ้าได้ตีพิมพ์ข้อเขียนของพุทธทาสภิกขุจำนวนหลายชิ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความบางชิ้นที่เป็นส่วนหนึ่งของ "ธัมมิกสังคมนิยมแบบเผด็จการ" อันเป็นข้อเสนอทางการเมืองที่โด่งดังของพุทธทาสภิกขุ ที่เรียกร่องหา "คนดี" มากปกครองประเทศด้วยเผด็จการที่เป็นธรรม บทความชิ้นหลักๆของพุทธทาสภิกขุที่ถูกตีพิมพ์ซ้ำในชอฟ้า คือ **"ประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม"**[28] ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในฉบับเดียวกันกับบทความ เรื่อง **"พระพุทธศาสนากับลัทธิคอมมิวนิสต์"** ของกิตติวุฒโฒภิกขุ[29] ต่อจากนั้นคือ เรื่อง โลกรอดได้เพราะเผด็จการโดยธรรม[30] ขณะที่บทความเรื่อง **สังคมนิยมที่ชาวยุโรปได้**[31] ขณะที่บทความเรื่อง **อาหารใจ** ซึ่งพุทธทาสภิกขุมุ่งอธิบายว่าความสำราญทางกาย/วัตถุนั้นมีไขความทุกข์ที่แท้ แต่ความสุขทางใจ/นิพพานต่างคือความสุขที่แท้จริงนั้นได้รับการตีพิมพ์พร้อมกับบทความเรื่อง **ลัทธิคอมมิวนิสต์กับศาสนา** ของ กิตติวุฒโฒภิกขุ นอกจากนี้ยังมีบทกวี เรื่อง **"มองแต่แง่ดีเกิด ตาบอดตาดี"** และ **"เป็นมนุษย์หรือเป็นคน"** อันเป็นบทกวีมีชื่อของพุทธทาสภิกขุ[32] บทกวีดังกล่าวถูกตีพิมพ์ในฉบับเดียวกับบทความ เรื่อง **ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์** ของกิตติวุฒโฒภิกขุ[33] การผลิตซ้ำงานเขียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของพุทธทาสภิกขุโดยชอฟ้ายังคงดำเนินไปในช่วง พ.ศ.2520 ด้วย ดังปรากฏว่าคำโปรยปกในของชอฟ้าเดือนมิถุนายนนั้น ได้ยกเอาข้อความบางส่วนจากธรรมเทศนาของพุทธทาสภิกขุ มาตีพิมพ์ในชื่อหัวเรื่องว่า **"ประชาธิปไตย?"** ดังนี้

".....เมื่อพูดว่า ประชาธิปไตยก็เอาประชาชนเป็นใหญ่ เมื่อพูดว่าธรรมาธิปไตย ก็เอาธรรมะเป็นใหญ่ การเอาประชาชนเป็นใหญ่นั้น มันยังกำกวมและเป็นอันตราย เพราะเรายังรู้ไม่ได้ว่าประชาชนนั้นเป็นคนดีหรือคนเลว ถ้าประชาชนเป็นคนเลวขาดธรรมะแล้ว สิ่งที่ทำโดยประชาชนเพื่อประชาชน ก็คือการทำให้โลกนี้ให้เป็นนรกนั่นเอง...ทีนี้เราจะเห็นได้ว่า ประชาชนในโลกสมัยนี้กำลังตกเป็นทาสของวัตถุนิยมหนักขึ้นเรื่อยๆ อย่างรวดเร็วไม่อยู่ เมื่อประชาชนทั้งหมดตกเป็นทาสของวัตถุนิยมแล้ว ประชาธิปไตยก็มีความหมายแต่เพียงว่า ช่วยกันทำให้โลกนี้ให้เป็นทาสของวัตถุเร็วเข้าๆเท่านั้นเอง และผลที่เกิดขึ้นก็คือการเบียดเบียนกัน เพราะว่วัตถุเป็นที่ตั้งแห่งความลุ่มหลง ปราศจากธรรมะแล้วก็ยิ่งมีความลุ่มหลงแล้วก็เห็นแก่ตัว แล้วก็เบียดเบียนกัน---การศึกษามุ่งไปแต่ในทางวัตถุ---ประชาชนในโลกกำลังเป็นทาสของวัตถุมากขึ้น จึงนำโลกนี้ไปสู่ความเป็นนรกมากขึ้น---"[34]

ในที่นี้ ไม่อาจทราบได้ว่า งานเขียนของพุทธทาสภิกขุที่ถูกตีพิมพ์ในชอฟ้าเหล่านี้ เป็นไปโดยความรับรู้และยินยอมจากพุทธทาสภิกขุหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม ย่อมเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุทรงพลังมากพอในการอธิบายว่า พระพุทธศาสนาแบบไทยเหนือกว่าคอมมิวนิสต์อย่างไร ขณะเดียวกันธัมมิกสังคมนิยมเผด็จการมีส่วนสำคัญในการหนุนเสริมแนวคิดธรรมราชาตามคติพระพุทธศาสนาให้ทรงพลังขึ้นในทามกลางการต่อสู้ทางความคิดในบริบทดังกล่าวด้วย อาจกล่าวในเบื้องต้นได้ว่า ภายใต้ปลุกกระดมอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่มีกิตติวุฒโฒภิกขุเป็นแกนกลางและสื่อสารผ่านทางวารสารชอฟ้านี้ พวกเขาที่ยอมรับ/ผนวกเอาแนวคิดทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุเพื่อบรรจุเป้าหมายในการต่อสู้ทางอุดมการณ์ของพวกเขาด้วย ความเข้าใจก่อนหน้าทีคิดว่าพระภิกษุทั้งสองมีความคิดที่เป็นปฏิปักษ์กัน อาจเป็นประเด็นที่ต้องทบทวนใหม่

หลัง 6 ตุลาฯ ชอฟ้าประกาศชัย

ความคิดในเพื่อต่อต้านและทำลายความชอบธรรมขบวนการคอมมิวนิสต์ และขบวนการนักศึกษาที่ถูกตีตราว่าเป็นภัยที่มีต่อชาติ ศาสนา ราชบัลลังก์ และความเชื่อว่าการฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาปนั้น ความพยายามดังกล่าวที่เรียกว่า **"พระพุทธศาสนาที่พร้อมรบ"** (Militant Buddhism)[35] หรือ **"การทำสงครามอันศักดิ์สิทธิ์"** (Holy War)[36] เพื่อพิทักษ์ชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ที่มีกิตติวุฒโฒภิกขุเป็นหนึ่งในหัวหอกสำเร็จลงได้เมื่อเกิด

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ถัดจากนั้นหนึ่งเดือนบทบรรณาธิการวารสารช่อฟ้าฉบับเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2519 ไปรยคำนำอันเป็นเสมือนคำประกาศชัยชนะบนเส้นทางการต่อสู้ของพวกเขาว่า

“เหตุการณ์บ้านเมืองที่เป็นภัยต่อ **ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์** เราได้ร่วมมือกันขจัดให้ผ่านพ้นไปอีกเคราะห์หนึ่ง แม้จะต้องเสียเลือดเนื้อชีวิตไปบ้าง แต่เราก็สามารถป้องกันสถาบันอันเป็นโครงร่างของประเทศไทยไว้ได้ ด้วยความร่วมมือของชาวไทยผู้รักชาติทุกคน และเวลานี้เราก็ได้รัฐบาลพลเรือนเพื่อบริหารประเทศแล้ว โดยความร่วมมือของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ได้ยึดอำนาจไว้ชั่วคราวระยะสั้น เพื่อให้ชาติรอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่นั้นต่อไปชาวไทยทุกคนต้องร่วมมือกับรัฐบาลใหม่นี้ ด้วยการปฏิรูปตนเองให้เป็นคนขยัน ประหยัด อุตุน และกตัญญูกตเวที ต่อสถาบัน ศักดิ์สิทธิ์ของชาติ และเอกลักษณ์ของความเป็นไทยตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประเทศไทย เป็นเมืองพุทธศาสนา ประชากร 98 เปอร์เซ็นต์ เป็นพุทธศาสนิกชน หากพุทธศาสนิกชนประพฤติตนตามคำสอนของพระพุทธเจ้าคือ มีความสามัคคีต่อกันและกันแล้ว การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ก็จะถึงจุดมุ่งหมายโดยเร็ว”^[37]

เชิงอรรถ

[1] ดู สมบูรณ์ สุขสำราญ. **ความขัดแย้งทางการเมืองและบทบาทของพระสงฆ์.เอกสารสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 28 ธันวาคม 2522.**

[2] ดูเพิ่มเติมใน Charles F. Kyes. Political Crisis and Militant Buddhism in Contemporary Thailand, in Bardwell L. Smith (editors) **Religion and Legitimation of Power in Thailand, Laos, and Burma.** Chambersburg PA: ANIMA Books, 1978.pp.147-163. ดูงานเขียนอื่นๆ Somboon Suksamran. **Buddhism and Politics in Thailand.** Singapore: Institute of Southeast Asian Studies,1982.pp.132-157.,Peter A. Jackson. **Buddhism, Legitimation, and Conflict : The Political Function of Urban Thai Buddhism.** Singapore: Institute of Southeast Asian Studies,1989.pp.147-158.

[3] “รัฐหรือยัง? 50 ปีที่แล้ว ในหลวง ร.9 ทรงปลุกต้นสาละ เปิดอาคารที่จิตตวันวิทยาลัย บางละมุง” <https://mgronline.com/local/detail/9600000108327> สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2561

[4] Peter A. Jackson. **Buddhism, Legitimation, and Conflict: The Political Function of Urban Thai Buddhism.**1989.p.149.

[5] **จัดรัส** ปีที่ 2 ฉบับที่ 51 วันอังคารที่ 29 มิถุนายน 2519 น.28-32

[6] ดู เบื้องหลังอิทธิพลมูลนิธิ กิตติวุฒโฒภิกขุ กอ.รณน.และซี.ไอ.เอ ใน **ชาวไทยนิกร** ปีที่ 2 ฉบับที่(30)+43 สิงหาคม 2521.น. 10.

[7] ดูรายละเอียดวัตถุประสงค์ของวารสารได้ในปกในหรือปกหลังของวารสารช่อฟ้าทุกฉบับ

[8] Peter A. Jackson. **Buddhism, Legitimation, and Conflict : The Political Function of Urban Thai Buddhism.**p.150.

[9] กิตติวุฒโฒภิกขุ.ศีลกับประชาธิปไตย ใน **ช่อฟ้า** ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 เมษายน 2517 น.4-15.(บรรยายเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2516-ผู้เขียน)

[10] กิตติวุฒโฒภิกขุ.อภิธานิยธรรม ใน **ช่อฟ้า** ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 มีนาคม 2518 น.5,10-11.

[11] กิตติวุฒโฒภิกขุ.พุทธศาสนากับความมั่นคง ใน **ช่อฟ้า** ปีที่ 10 ฉบับที่ 7 กรกฎาคม 2518 น.11,16.

[12] กิตติวุฒโฒภิกขุ.สิ่งที่ควรคำนึง ตอนที่ 1 ใน **ช่อฟ้า** ปีที่ 10 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2518 น.5-13.,กิตติวุฒโฒภิกขุ.สิ่งที่ควรคำนึง ตอนที่ 1 ใน **ช่อฟ้า** ปีที่ 10 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน 2518 น.5-11.

- [13] กิตติวุฒโฒภิกขุ.คำบรรยายเรื่อง พระพุทธศาสนากับลัทธิคอมมิวนิสต์ ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 10 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2518 น.5-16.
- [14] กิตติวุฒโฒภิกขุ.คำบรรยายเรื่อง พระพุทธศาสนากับลัทธิคอมมิวนิสต์ ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11ฉบับที่ 1 มกราคม พ.ศ.2511 น.6-8.
- [15] **จักร์รัส** ปีที่ 2 ฉบับที่ 51 วันอังคารที่ 29 มิถุนายน 2519 น.28-32.
- [16] เรื่องเดียวกัน น.31.
- [17] เรื่องเดียวกัน น.32.
- [18] กิตติวุฒโฒภิกขุแสดงปาฐกถาเมื่อ 2 กรกฎาคม 2519 ก่อนที่จะถูกตีพิมพ์ในเดือนถัดมา ดูกิตติวุฒโฒภิกขุ.ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 9 กันยายน 2519.น.5-21.
- [19] กิตติวุฒโฒ.ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 9 กันยายน 2519 น.10.
- [20] เรื่องเดียวกัน น.14.
- [21] ดุสมบูรณ์ สุขสำราญ.**ความขัดแย้งทางการเมืองและบทบาทของพระสงฆ์ เอกสารสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 28 ธันวาคม 2522** น. 26.
- [22] จำนงค์ ทองประเสริฐ.พระพุทธศาสนาเอียงซ้ายหรือขวา ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2519 น.66-72.
- [23] จำนงค์ ทองประเสริฐ.พระพุทธศาสนาเอียงซ้ายหรือขวาใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2519 น.43-49.
- [24] จำนงค์ ทองประเสริฐ.คำบรรยายเรื่อง ประชาธิปไตยกับธรรมาธิปไตย ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 8กรกฎาคม 2519 น. 42,47,46.,จำนงค์ ทองประเสริฐ.คำบรรยายเรื่อง ประชาธิปไตยกับธรรมาธิปไตย ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 9 สิงหาคม 2519 น. 17-27.และดูงานเขียนอื่นเช่น จำนงค์ ทองประเสริฐ.ศีลธรรมกับแผนเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 มีนาคม 2519 น.,จำนงค์ ทองประเสริฐ.ศีลธรรมกับแผนเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 4เมษายน 2519 น.40-50.
- [25] ดู สมพร เพชรอาวุธ.พุทธศาสนาในสาธารณรัฐเขมรปัจจุบัน ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 มีนาคม 2517 น., สมพร เพชรอาวุธ.สถานการณ์ทางการเมืองกับเสถียรภาพพระพุทธศาสนาในเขมร ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 9 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2517 น.37-43.,สมพร เพชรอาวุธ.สารคดีเพื่อชาติ "สังคราคำนี้" ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม 2519 น.41-49.
- [26] สมพร เพชรอาวุธ.พระภิกษุสงฆ์ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 เมษายน 2517 น.27-34.
- [27] ประพันธ์โดย ชาตรี ธีรภูมิ แห่งชมรมวรรณกวีศรีบุญญ์ ดู **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 10 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2518 น.32.
- [28] พระเทพวิสุทธิเมธี.ประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม 2519 น.26-34.
- [29] กิตติวุฒโฒภิกขุ.คำบรรยายเรื่องพระพุทธศาสนากับลัทธิคอมมิวนิสต์ ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม 2519.น.5-10.
- [30] พระเทพวิสุทธิเมธี.โลกรอดได้เพราะเผด็จการโดยธรรม ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2519 น.11-18.
- [31] พระเทพวิสุทธิเมธี.สังคมนิยมที่ช่วยโลกได้ ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11ฉบับที่ 10 ตุลาคม น. 19-34.
- [32] พระเทพวิสุทธิเมธี.มองแต่แง่ดีเกิด งามอดตาดี เป็นมนุษย์หรือเป็นคน? ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 เมษายน 2519 ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- [33] กิตติวุฒโฒภิกขุ.ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 เมษายน 2519 น.5-14.
- [34] พุทธทาสภิกขุ.ประชาธิปไตย? ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 12 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2520 ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- [35] Charles F. Kyes. Political Crisis and Militant Buddhism in Contemporary Thailand, Bardwell L. Smith (editors). **Religion and Legitimation of Power in Thailand, Laos, and Burma**. Chambersburg PA : ANIMA Books, 1978. pp. 147 – 163.
- [36] Somboon Suksamran. **Buddhism and Politics in Thailand**. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies,1982. pp.132-157.
- [37] ซอฟต์แวร์ถามข ใน **ซอฟต์แวร์** ปีที่ 11 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน 2519 น.3.